

ΛΟΠΕ ΝΤΕ ΒΕΓΑ

ΦΟΥΝΤΕΟΒΕΧΟΥΝΑ
« ΠΡΟΒΑΤΟΠΗΓΗ »

Πρόλογος - Μετάφραση :
ΚΑΙΤΗ ΚΑΣΤΡΟ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΔΩΔΩΝΗ»
ΕΥΑΓΓ. Κ. ΛΑΖΟΣ — ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 3
ΑΘΗΝΑ

Ο τίτλος στο πρωτότυπο :

LOPE NTE VEGA
FUENTEVEJUNA

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ
ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΡΙΑ ΛΑΖΟΥ

Απαγορεύεται χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη κάθε είδους αντύπωση ή δημοσίευση μέρους ή όλου του κειμένου καθώς και της μακέτας του σκηνικού χωρίς την έγγραφη συγκατάθεση του ζωγράφου. Οποιαδήποτε παρουσίαση του έργου στο Θέατρο, Ραδιόφωνο, Τηλεόραση κλπ., επιτρέπεται μόνον ύστερα από έγγραφη έγκριση του μεταφραστή.

Copyright : ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Κ. ΛΑΖΟΣ

Άσκληπιάδ 3 — Αθήνα (143)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ *Lope Felix de Vega Carpio* γεννήθηκε στὴ Μαδρίτη στὴς 25 Νοεμβρίου 1562.

Σὲ ἡλικία πέντε ἐτῶν πρὶν ἀκόμη μάθει γραφὴ κα ἀνάγνωση ἐπαγόρευε τοὺς πρώτους του στίχους καὶ σὲ ἡλικία δέκα ἐτῶν μετέφρασε τὸ «*de parva Proserpinae*» («Ἡ ἀπαγὴ τῆς Περσεφόνης») τοῦ Κλαύδιου τοῦ θεατρικοῦ ἔργου, «*el vendadero amante*» («Ὁ ἀληθινὸς ἐραστής»).

Ὅταν ἔγινε δέκα τριῶν ἐτῶν τῶσκασε ἀπὸ τὸ κολλέγιο μαζὶ μ' ἕναν συμμαθητὴ του. Πῆγαν στὴ Σεγκόβια καὶ μετὰ στὴν Ἀστόργκα, ὅπου καὶ τοὺς ἐπίασαν καὶ τοὺς ἐστείλαν πίσω στὰ σπίτια τους.

Ὁ Λόπε, σπούδασε στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ἀλκαλά ὅπου καὶ ἔμεινε ὡς τὸ 1582 περίπου. Στὰ 1583, τὸν σενάρτοῦμε στὸ στρατὸ γιὰ πρώτη φορὰ. Πῆρε μέρος στὴν ἐκστρατεία στὴς Ἀζόρες κάτω ἀπὸ τὴς διαταγὰς τοῦ Μαρκησιου τῆς Σάντα Κρουζ. Ὅταν ἐπέστρεψε στὴ Μαδρίτη συνδέθηκε καὶ ἐρωτεύθηκε τὴν Ἑλενα Ὁζόριο, κόρη κάποιου Ἱερώνυμου Βελάσκεθ, ποὺ ἦταν ἠθοποιὸς καὶ παραγωγός, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Λόπε συμφώνησε νὰ τοῦ γράφει ἔργα. Ἡ Ἑλενα ἐμφανίζεται στὰ ποιήματά του ὡς «Φύλλις», καὶ ὡς «Λοροθέα» σὲ μιὰ νοβέλα μὲ ὁμώνυμο τίτλο. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὁ Λόπε ντὲ Βέγα, ἀρχίζει νὰ γύεται διάσημος ὡς συγγραφέας καὶ ἀναφέρεται μάλιστα στὴν «*Galeata*» τοῦ *Cervantes* (1585).

Στὰ μέσα περίπου τοῦ 1587, ἡ Ἑλενα, ἐρωτεύεται τὸν ἀφηγὸ τοῦ Καρδινάλιου Γκρανβέλα καὶ ὁ Λόπε τὴν ἐκδικεῖται γράφοντας καὶ δημοσιεύοντας δικηκτικὸς λιβέλλους, ἐναντίον τῆς καὶ ἐναντίον ὅλης τῆς οἰκογενείας Βελάσκεθ. Αὐτὸ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴν σύλληψή του καὶ τὴν καταδίκη του σὲ ἀπομάκρυνση ὀκτὼ χρόνων ἀπὸ τὴ Μαδρίτη καὶ

δύο από την Καστίλη. Φεύγει από την Καστίλη, αλλά φύση επαναστατική, ξαναγυρίζει μετά λίγους μήνες στη Μαδρίτη παίζοντας το κεφάλι του για την Ίζαμπέλα, κόρη του Diego de Ampuero y Urbina. Όταν της γράφει χρησιμοποιεί τον αναγραμματισμό Μπελίσα (Belisa). Την παντρεύεται στις 10 Μαΐου και άμέσως μετά φεύγει να συναντήσει τον αδελφό του στο πλοίο «San Juan» που άνηκε στην «Μεγάλη Αρμάδα». Ο αδελφός του σκοτώθηκε, αλλά ο Λόπε ξαναγύρισε στην Ισπανία με τη θλιβερή ανάμνηση του σκόλου. Το αξιοπερίεργο είναι ότι αν και βρισκόταν σε αποστολή, βρήκε το χρόνο να γράφει, γιατί έφερε μαζί του ένα χειρόγραφο ενός έπικού ποιήματος : «La Hermosura de Angelica» (Η ωραιότης της Άγγελικης). Αποφάσισε πια να ζήσει στη Βαλένθια αλλά στα 1590 τον συναντούμε στο Τολέδο κι αργότερα στην Άλβα ντά Τόρμες όπου και μπόηκε στην ύλη της του Λούκα της Άλβας. Όταν η γυναίκα του πέθανε στα 1595 ο Λόπε άρχισε να μελέτεται σε διάφορες σκανδαλώδεις περιπέτειες και τρελούς έρωτες. Στα 1598 δημοσιεύει τα πρώτα ογκώδη έργα του : Η Δρακοντιάς (La Dragontea), έπικό ποίημα εναντίον του Σέρ Φράνσις Ντραάηκ, του καταστροφέα της ισπανικής ναυτικής ύπεροχής και η Άρκαδία (Arcadia), βοσκολικό έργο σε πεζό και σε στίχο, όπου περιγράφει με μυθολογικά όνοματα τους έρωτες του δούκα της Άλβας.

Την ίδια χρονιά, παντρεύεται και πάλι, με τη Χουάνα ντέ Γκονάργουα, κόρη κάποιου πλούσιου κροσώλη, μπαίνει στην ύλη της διαφόρων μαρκησιών και τελικά το 1599 τον συναντούμε στη Βαλένθια, το 1603 στη Σεβίλλη, όπου αποφασίζει να ζήσει μέχρι το τέλος της ζωής του στη Μαδρίτη. Στα 1609 μιιά μεγάλη αλλαγή γίνεται μέσα του. Απαρνέται την προηγούμενη άστατη ζωή του κι άρχίζει να ζει άσκητικά και μέσα σε θερησκευτική κατάνυξη. Και

τέσσερα χρόνια αργότερα μετά το θάνατο της γυναίκας του χρίζεται ιερέας. Ο άσκητικός όμως τρόπος ζωής, κράτησε μονάχα δυό χρόνια. Τον βρούσκουμε και πάλι στη Βαλένθια όπου πήγε να συναντήσει κάποια ήθοποιό, έρωμένη του που την αποκαλούσε «Losa» (Τρελή). Αργότερα, νέος δεσμός με τη Μάρθα ντέ Ναβάρρες Σεντόγια, την οποία έμεινέ σ' ένα ποίημά του με τ' όνομα «Αμαρύλλες» και «Margia Leonarda». Αντά όλα όμως έδωσαν άφορητή και κατάλληλο έδαφος στους αντίπαλους του για να τον σχολιάσουν και να τον πολεμήσουν.

Στα τελευταία χρόνια της ζωής του ο Λόπε γνώρισε πολλές άτυχίες. Επαγγελματικά ο Καλτερόν, έφθασε στο μέγιστο ύψος της φήμης του παράγμα που άπειλούσε την μακροχρόνια θητεία του στα γράμματα. Η Μάρθα ντέ Ναβάρρες, άρρώστησε και τυφλώθηκε και τελικά πέθανε. Η κόρη του τόσκασε με κάποιον και τότε ήρθε και το μεγαλύτερο κτύπημα από όλα : ο γιός του Lope Felix Carpio y Luján πνίγηκε στη Βενεζουέλα (1634)

Όλ' έτοῦτα τὰ θλιβερὰ γεγονότα ὁ Λόπε τὰ θεωρεῖσες ὡς τιμοφία γιὰ τὰ πολλὰ ἀμαρτήματά του καὶ θέλησε νὰ τιμωρήσει τὸν ἑαυτό του μαστιγώνοντας τὸ κορμί του μέχρι ποὺ οἱ τοῖχοι τοῦ δωματίου βάρτηκαν μὲ αἷμα.

Ὁ Λόπε ντέ Βέγα, συνέχισε νὰ γράφει ἔργα καὶ ποιήματα μέχρι τὴν τελευταία βδομάδα τῆς ζωῆς του. Στὶς 23 Ἀγούστου 1635 ἔγραψε ἕνα σονέτο El Siglo de Oro (Ὁ Χρυσὸς Αἰὼν), καὶ τέσσερις μέρες ἀργότερα πέθανε. Ἄν καὶ πέθανε φτωχὸς γιὰτὶ εἶχε κατασπαταλήσει τὴν περιουσία του σὲ γλέντια καὶ ἐλεημοσύνες, ἡ κηδεία του ἦταν ἡγεμονική. Τὸν ἔθαψαν στὴν ἐκκλησία τοῦ San Sebastian ἀλλὰ τὸν 17ο αἰὼνα τὸ φέρετρό μεταφέρθηκε κάπου ἄλλου καὶ ἡ θέση ποὺ βερίσκειται σήμερα μᾶς εἶναι δυστυχῶς ἄγνωστη.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

* Από τους γονιμότερους συγγραφείς, έγραψε περίπου 1.800 δραματικά έργα από τα οποία σώζονται περίπου 800 δράματα και κωμωδίες. Ο Λόπε περιφρανενόταν ότι πολλά από τα έργα του γράφτηκαν μέσα σε 24 ώρες. Έχει ύπολογισθεί ότι έγραψε πάνω από 5 εκατομμύρια στίχους κατά τη διάρκεια της ζωής του. *Ο,τι απόμεινε από το έργο του ξεπερνάει σε όγκο κατά δέκα φορές τα έργα του Σαίξπηρ. Χρησιμοποίησε στο γράμματό του κάθε δραματική μορφή.

Ο Λόπε ντε Βέγα, ήταν εκείνος που πρώτος δημιούργησε τον τύπο της περιπετειώδους ιπποτικής κωμωδίας και διαίρεσε το έργο του σε τρεις πράξεις ή «Jornadas».

Τα θεατρικά του έργα διαοιούνται σε :

1. ΕΡΓΑ ΤΡΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ :

Α. Στις Comedias Humanas :

που με τη σειρά τους διαοιούνται σε :

1. τα κενόως Ιστορικά έργα με θέματα παρμένα :

α) από την Ισπανική Ιστορία

β) από την ξένη Ιστορία

γ) έργα Ισποτικά με θέματα παρμένα από μύθους ή μυθιστορήματα

2. Ρομαντικά έργα που έποδιαοιούνται σε δυο διαφορετικά στάδια ανάλογα από που άντλούν τα θέματά τους. *Αν είναι παρμένα δηλαδή από :

α) Ιταλικές ή Ισπανικές Ιστορίες ή

β) από τη φαντασία του ίδιου του Λόπε ντε Βέγα.

3. Στις Comedias de Capa y Espada, έργα Ισποτικά που σε κατά λέξη μετάφραση σημαίνει έργα «μανδία και ξίφους»

4. Έργα μυθολογικής προέλευσης

5. Έργα Βουκολικά.

B. Στις COMEDIAS DIVINAS :

που υποδιαοιούνται σε :

1. Έργα βιβλικής προέλευσης

2. Βίους Αγίων

2. ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΑ :

που διαοιούνται σε :

I. Autos :

τα οποία υποδιαοιούνται σε :

α) Sacramentales

β) Del Nacimiento

2. Entremeses

3. Loas

και άλλα μικρότερα έργα.

Στα έργα του Λόπε ντε Βέγα ή μοναδική δεξιοτεχνία του και ό πλοτός της φαντασίας ύπερτερων έναντι της ποιητικής άξίας του συγγραφέα. Ο στίχος είναι μουσικός και όλο ευστροφία ποιόν της διανοητικής ευστροφίας του ίδιου του συγγραφέα. *Αν και σωστός τεχνίτης της δραματικής τέχνης, βλέπουμε πάντοτε ή σχεδόν πάντοτε ή τελευταία πράξη να ύστερει κάπως από την πρώτη, πράγμα που όφείλεται στη μεγάλη γρηγοράδα με την οποία έγραφε τα έργα του. Συναντούμε όσο προχωρεί το έργο προς το τέλος μια κάποια βιασύνη, μιά ύπροσέξία, άποτέλεσμα της μεγάλης ταχύτητας και του σύντομου χρόνου που διέθετε για την ολοκλήρωση του έργου του.

*Εκτός από τα έργα που αναφέραμε άλλα έργα του είναι : «Προσκυνητή στην πατρίδα του» : περιπετειώδες μυθιστόρημα σε πεζό και σε στίχους. «Η κατακτημένη Ίερουσαλήμ» : έπος σε είκοσι άσματα. «Φιλομένη», «Κίρην», πεζά με τα οποία ό Λόπε θέλησε να συναγωνισθεί τα διηγήματα του Θερβάντες. «Το τραγικό στέμμα» : με ήρωίδα τη Μαρία Στιούαρτ. «Η ώραία Νύφη», «Ο σκόλος του

κρητουδῶν), «*Ἡ νύχτα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου*», «*Ὁ νέος κόσμος τοῦ Χριστόφορου Κολόμβου*», «*Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ*», «*Ὁ τέλειος πολέμαχος*», «*Ὁ σοφὸς στὸ σπίτι του*», «*Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου*», «*Δικαιοσύνη δίχως ἀντάλλαγμα*», «*Peribáñez*», «*Ὁ σκόλος στὸ παχνί*», «*Ὁ Ἰσπότης ἀπ' τὸ Ὀλμέτο*», «*Fuenteovejuna*» καὶ ἄλλα.

Ο ΛΟΠΕ ΝΤΕ ΒΕΓΑ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ

Ἡ Ἰσπανία τοῦ 16ου αἰῶνα κατόρθωσε νὰ ἀποκτήσει μιὰ πολιτικὴ ἐνότητα καὶ ἀκριβῶς τούτη τὴν ἐποχὴ ἀρχίζει καὶ ὁ χρυσὸς αἰῶνας γιὰ τὰ ἰσπανικὰ γράμματα. Ἡ καλλιτεχνικὴ γλώσσα ἔχει πιά ἐπιβληθεῖ, ἔχει ἀποκτήσει τὴ δύναμη νὰ διατυπώνει μὲ χάρη περισσὴ τὰ συνασθημάτων καὶ τὶς σκέψεις. Μποροῦμε μάλιστα νὰ χαρακτηρίσουμε τὸ ἰσπανικὸ θέατρο τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰῶνα περισσότερο σὰ θέατρο ἰδεῶν καὶ νοημάτων παρὰ σὰ θέατρο δράσης.

Τούτη τὴν ἐποχὴ λοιπὸν, ἀπέτειλε στὴν ἰσπανικὴ σκηνή, ὁ Λόπε ντὲ Βέγα (*Lope Félix de Vega Carpio*), ὁ κορυφαίος ἴσως ἐκπρόσωπος τοῦ κλασικοῦ ἰσπανικοῦ θεάτρου, ὁ «Φοινὴ τῆς μεγαλοφυΐας», ὅπως τὸν ὀνόμαζαν. Ἡ ἐπίδρασή του ἦταν μεγάλη καὶ ὅλες οἱ τότε σχολές ἀναγνώρισαν τὴν μεγαλοφυΐα του. Δημοσιουργὸς τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου τῆς Ἰσπανίας, μὲ ἄξιο καὶ ἴσως πρὸ ὀλοκληρωμένου συνεργαστή, τὸν Καλτερόν, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν μεγάλη καὶ τελειοτάτη ἀναλαμπὴ τοῦ θεάτρου τούτου, ὁ Βέγα προσωποποίησε ἰδέες τῶν συγγραφέων του καὶ τὶς πρόβαλε μὲ τὴν τόσο πλούσια φαντασία του, ὄστε κατόρθωσε νὰ μᾶς δώσει μιὰ ζωντανὴ περιγραφή, ἕναν ἀνάγλυφο πίνακα τῆς κοινωνίας τῆς ἐποχῆς του.

Πρῶτος ἐκείνος δημοσίησε τὸν τύπο τῆς περιπετειώδους ἐποπτικῆς κωμωδίας καὶ διαίρεσε τὸ ἔργο του σὲ τρεῖς

πρῆεις τὶς «*Jornadas*». Τὰ θεατρικὰ του ἔργα διαμοιῶνται στὶς «*Comedias Humanas*», ποὺ ἀντλοῦν τὸ θέμα τους ἀπὸ τὴν ἰσπανικὴ ἢ ξένη ἱστορία, ἀπὸ μύθους, ἢ ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φαντασία τοῦ συγγραφέα. Στὶς «*Comedias de Capa y Espada*», ἔργα ἐποπτικὰ κυρίως κωμωδιῆς ἦθῶν καὶ στὶς «*Comedias Divinas*», ποὺ τὰ θέματά τους ἔχουν προέλευση βιβλικὴ ἢ ἀναφέρονται στοὺς βίους τῶν ἁγίων. Καὶ τέλος στὰ μονόπρακτα ποὺ περιλαμβάνουν τὰ «*Entremeses*» εὐπρόσπελα ἔργα καὶ τὰ «*Autos*» ἰδιαίτερα δὲ τὰ «*Autos Sacramentales*») ποὺ εἶναι ἕνα τελείως διαφορετικὸ εἶδος καθαρὰ ἰσπανικὸ ποὺ χροστáει τὴν ἔπαρξή του στὴ φρονικὴ κλισίη τῆς ἰσπανικῆς γυγῆς πρὸς τὸ μεταφραστικόν.

Ὅταν ἀρχισε ν' ἀνατέλλει τὸ ἀστὲρ τοῦ Βέγα, τὸ θέατρο παρονιστάε πολλὰς ἐλλείψεις. Οἱ παραστάσεις διόνταν στὸ ἔπαυρον καὶ φυσικὰ θεατὲς καὶ ἠθοποιοὶ βρισκόταν στὸ ἔλεος τῶν καιρικῶν συνθηκῶν.

Ἡ παράσταση ἀρχίζε μ' ἕνα *TONO* (μιὰ οὐβερτούρα θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε) καὶ τραγουδοῦσαν μερικοὶ μοναχοὶ ποὺ ἀνῆκαν στὸ θίασο. Ἀκολουθοῦσε μιὰ *Loa* (ἕνα εἶδος προλόγου) ποὺ τὸν ἔλεγε ἕνας ἀπ' τοὺς ἠθοποιούς καὶ ἀμέσως ἀρχίζε ἡ πρώτη πράξις. Ἀμέσως μετὰ ἀκολουθοῦσε ἕνα *Entremes*, (μονόπρακτὴ φάρσα) ποὺ τελείωνε τὶς περισσότερες φορὲς μ' ἕναν χορὸ. Τότε ἐρχόταν ἡ σειρά τῆς δεύτερης πράξις τὴν ἀκολουθοῦσε ἕνα δεύτερο *Entremes* καὶ τέλος ἡ τρίτη πράξις. Σὲ ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις ἀκολουθοῦσε καὶ μιὰ *mojiganga* (ἕνα φινιάε) Διαλείματα δὲν ἐπῆρχαν καὶ ὅλη ἡ παράσταση διαρκοῦσε τρεῖς ὄρες.

Ἡ μουσικὴ ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλο στὸ ἰσπανικὸ θέατρο καὶ ἐν' ἀληθεία λυπηρὸ ὅτι ἐλάχιστα δείγματα διασώθηκαν. Πολλοὶ συνθέτες τῆς ἐποχῆς ἔγραψαν μουσικὴ γιὰ τὸ θέατρο καὶ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς ὁ *Juan Blas de Castro*, ἦταν στενὸς φίλος τοῦ Βέγα. Ὅταν πέθανε στὰ 1631, ὁ Βέγα ἔγραψε

τὸ ἐγκώμιό του. Ἠολλὰ ἀπὸ τὰ χειρόγραφα τοῦ *J.B.de Castro* φυλαγόταν στὸ Βασιλικὸ Ἀρχεῖο, ἀλλὰ δυστυχῶς καταστράφηκαν στὴ μεγάλη πυρκαγιά τοῦ 1734.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν ἔδιναν μεγάλη σημασία στὴν ἱστορικὴ ἀκρίβεια τῶν κοστωμιῶν. Ὁ ἴδιος ὁ Βέγα, σχολιάζει στὸ «*Arte Nuevo de Hacer Comedias*» τὸ πόσον κομικὸ ἦταν νὰ βλέπεις τοὺς Ρωμαίους νὰ φοροῦν κοντοβρόχι καὶ τοὺς Τούρκους τραχηλιά. Ὅσο γιὰ τὰ σκηνικὰ μεσορῶμε νὰ ποῦμε ὅτι ἦταν σχεδὸν πρωτόγονα. Ἀποκοῦσαν λίγα σπῆτια ζωγραφισμένα πάνω σ' ἓναν καμβά γιὰ νὰ παραστήσουν κάποιον δρόμο, καὶ λίγα δέντρα ἓνα δάσος. Κι ὅλ' ἐτοῦτα δοσμένα δίχως καμιὰ προσπάθεια ποιοτικῆς. Ὅσο γιὰ τοὺς ρόλους στὰ πρῶτα χρόνια οἱ γυναικεῖοι ρόλοι παίζονταν ἀπὸ ἀγόρια, ὅπως καὶ στὸ ἀγγλικὸ θέατρο, καὶ μόνο στὰ 1587 ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζονται ἀπὸ σκηνῆς γυναικες. Ὁ Σαίξπηρ, δὲν εἶχε τὴν τύχη ν' ἀκούσει τοὺς ὁμορφους στίχους ποὺ ἔγραψε γιὰ τὶς ἡρωίδες του νὰ τοὺς ἀπαγγέλλουν γυναικεῖα χεῖλη ἐνῶ ὁ Βέγα ποὺ τὸ θέατρό του εἶναι φημισμένο γιὰ τοὺς γυναικεῖους χαρακτήρες του εἶχε τὴν τύχη νὰ τοὺς δεῖ νὰ ἐρμηνεύονται ἀπὸ θανμάσιες ἰθλοποιούς. Οἱ γυναικες ποὺ ἦταν ἡ μεγάλη του χαρὰ ἀλλὰ καὶ ἡ συμφορὰ του, ἔπαιξαν σημαντικό ρόλο καὶ στὴ ζωὴ καὶ στὰ ἔργα του. Οἱ γυναικεῖοι χαρακτήρες του εἶναι ἔξυπνοι, εὐγενικοί, χαριτωμένοι. Ὁ Βέγα δὲ χρησιμοποίησε τὴ δύναμή του γιὰ νὰ δοσφημῆσει ἀπὸ σκηνῆς τὴ γυναικα. Ἀντίθετα μάλιστα σὰ γνήσιος ἰσπανὸς ἐκπότης σερβάστηκε καὶ ἔμνησε τὴ γυναικα.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ «FUENTEOVEJUNA» ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ἡ πόλη Fuenteovejuna, ἀπ' ὅπου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἔργου, βρίσκεται στὴν ἐπαρχία Κόρτοβα, γύρω στὰ 70 χιλιόμετρα βορειοδυτικὰ τῆς πόλης Κόρτοβα. Στὴν ἐποχὴ ποὺ διαδραματίζεται ἡ ἐπέθεσις, ἡ Φουντεοβεχούνα ἦταν ἓνα χωριὸ μόλις 985 κατοίκων. Ὁ Λόπε ντὲ Βέγα πῆρε τὸ θέμα ἀπὸ ἓνα ἱστορικὸ συμβάν, τὸ ὁποῖο περιγράφεται στὸ ἔργο τοῦ *Rades de Andrada*: «*Chronica de las Ordenes y Cavallerias de Santiago, Calaltrava y Alcantara*»

Ἡ Φουντεοβεχούνα, ποὺ κατὰ λέξην σημαίνει (προβατοπηγή), ἦταν ἓνα εἰρηνικὸ χωριὸ, ὡς τὴ στιγμή ποὺ ἐμφανίσθηκε ἓνας ἄσπαγος Διοικητῆς ποὺ μὲ κάθε τρόπο ποδοπατοῦσε τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἐπόληση τῶν κατοίκων. Ὁ γενναῖος λαὸς ὅμως τῆς Φουντεοβεχούνα δὲν μπόρεσε ν' ἀντέξει γιὰ πολὺ τὴν κακὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀδίστακτου Διοικητῆ. Ὅλοι μαζί, ἀνόθεοι καὶ γυναικες ξησηκώθηκαν, ἀγανακτισμένοι ἀπὸ τὴν ἄδικη καὶ τυραννικὴ συμπεριφορὰ του καὶ τὸν σκότωσαν.

Τούτη ἡ ὁμαδικὴ ἐκδίκησις, ἡ δολοφονία δηλαδὴ τοῦ διοικητῆ τῆς Φουντεοβεχούνα, ποὺ ἔκανε κατάχρησις τῆς ἐξουσίας του, βιάζε τὰ κορτίσια καὶ σκότωσε ὅποιον ἤθελε δίχως νὰ δίνει λογαριασμὸ σὲ κανέναν, ἀνάγκασε τὸ βασιλιὰ Φερδινάνδο νὰ στείλει ἓναν δικαστὴ - ἀνακριτὴ στὸ χωριὸ γιὰ νὰ ἐρευνήσει καὶ ν' ἀνακρίνει τοὺς κατοίκους τούτης τῆς ἀγροτικῆς πόλης, πόλης σὲ σχέση μὲ τὶς ἀναλογίες, χωριὸ μὲ τὸν τόπο ζωῆς. Σὲ τούτη λοιπὸν τὴν πόλιν τῶν χωρικῶν, ὅπως θὰ μπορούσαμε νὰ τὴν ἀποκαλέσουμε, οἱ κάτοικοι παύονταν μιὰ μεγάλη ἀπόφασις: ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΕΝΟΧΟΣ: Τὸ σύνολο εἶναι ὁ ἔνοχος. Στὴν ἐρώτησι τοῦ δικαστῆ, ἀποκίος σκότωσε τὸν Διοικητῆ; αἱ

* Από τὸ διάλογο ἀνάμεσα στὴν Πασκουάλα καὶ στὴν Λαουρένθια, μαθαίνομε ὅτι κληρονομήσει ὅλα τὰ ὄμορφα κομμάτια τοῦ χωριοῦ. (Πράξη I, Σκηνὴ III) Τὴν κακὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀπέναντι σταῖ θέματα του, ὅταν θέλει νὰ ἀναγκάσει τὴν Γιακίθα ν' ἀκολουθήσει τοὺς στρατιῶτες (Πράξη II) καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἐπίθεσή του στὴν Λαουρένθια ποὺ τὴν σώζει ὁ Φουτόζο (I πράξη). Τὴν σκληρότα του ὅταν διατάζει τοὺς στρατιῶτες νὰ κτυπήσουν τὸν Μέγχο γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσουν ἐπειδὴ θέλησε νὰ ὑπερασπισθεῖ τὴν Γιακίθα.

«Μαστιγώστε τον μέχρι ἀπὸ τὶς ζώνες σας τὰ σίδερα ἔξω ἀπ' τὰ λουριά νὰ πεταχτοῦν...»

(Πράξη II).
Στὴ Σκηνὴ 17, Πράξη II, ἔχομε ἀκόμη μίαν ἀπόδειξη τῆς κακῆς μεταχείρισης ἀπέναντι στοὺς ὑπηκόους του. Ἐμποδίζει τὸ γάμο τῆς Λαουρένθια μὲ τὸν Φουτόζο καὶ τὴν ἀπάγγει κι ὅλας. Στὴν ἴδια σκηνὴ φέρεται βίανασα στὸν ἠλικιωμένο πατέρα τῆς Λαουρένθια, τὸν Ἐστεμπάν. Μιὰ ἄλλη πτυχὴ τοῦ χαρακτήρα του ποὺ διαγράφεται καθαρά, εἶναι ἡ θρασυδειλία του. «Ὅταν στὴν τρίτη πράξη ἐμφανίζονται οἱ χωρικοί, ζητώνας ἐκδίκεση, ἀμέσως ὑπόσχεται ἐπανόρθωση. Πολὸ ἀργὰ ὅμως, γιατί :

«Cuando se alteran

los pueblos agraviados, y resulten,

nunca sin sangre o sin venganza vultosa»

«Ὅταν ὁ ἀδικημένος λαὸς ξεσηκωθεῖ

ποτέ του πίσω δὲ γυρνᾷ

ἂν πρώτα ἐκδίκεση δὲν πάει

ἂν δὲ γύσει τὸ αἷμα ποὺ ζηταίει...»

* Ὁ Διοικητὴς εἶναι ἓνα προσωπικὸ παράδειγμα τῆς τοπικῆς τυραννίας καὶ τῆς ἀναρχίας ποὺ συνάντησε ἡ Ἰσαβέλλα σ' ὀλίγη τὴ χώρα, ὅταν ἀνέβηκε στὸ θρόνο τῆς Καστίλλης.

* Ὁ Ἐστεμπάν, δήμαρχος τῆς Φουεντεβεχούνα καὶ

2

ἀπάντηση εἶναι μία : «Fuentovejuna lo hizo» (ἡ Φουεντεβεχούνα τὸκανε).

Στὸ ἔργο αὐτό, ὁ Λόπε ντέ Βέγα, διηγεῖται καὶ ἀναπλάθει ἓνα πραγματικὸ γεγονός. Στὸ χρονικὸ τοῦ Rades, ποὺ ὅπως ἀφέρεα προηγουμένως ἐμπενεύστηκε ὁ συγγραφεὺς τὸ ἔργο του, περιγράφεται ἡ ἐπίθεση τῶν χωρικῶν στὸ σπίτι τοῦ Διοικητῆ, ἡ δολοφονία του, ὁ παρηγορισμὸς, ἀκόμη κι ὁ σχηματισμὸς τοῦ «γυναικείου στρατοῦ». Ἀναφέρεται ἐπίσης ἡ ἐπίσκεψη τοῦ δικαστῆ στὴν Φ. σταλμένος ἀπὸ τὸν Φερδινάνδο καὶ τὴν Ἰσαβέλλα γιὰ νὰ ἐξακριβωθεῖ ποιὸς ἔκανε τὸ φόνο καὶ νὰ τιμωρηθοῦν οἱ ἔνοχοι. Ἀναφέρεται ἀκόμη κι ἡ στερερότερη ἀπάντηση τῶν κατοικῶν, ὅτι ὁ μόνος ἔνοχος εἶναι ἡ «Φουεντεβεχούνα». Καὶ τέλος ὅταν οἱ καθολικοὶ μονάρχες, ἔμαθαν τὴν κακὴ συμπεριφορὰ τοῦ Διοικητῆ, διέταξαν νὰ σταματήσει κάθε ἔρευνα. «S.S.A.A. siendo in formados de las tiranias del comendador mayor, por las cuales habia mercedo la muerte, mandaron que se quedase el negocio sin mas averiguaciones».

Σ.Μ. (Οἱ μεγαλειότητες ὅταν πληροφορήθηκαν τὶς τυραννικὲς πράξεις τοῦ Διοικητῆ, ποὺ εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ποξενήσουν τὴ δολοφονία του, διέταξαν νὰ παύσει κάθε ἄλλη ἔρευνα γιὰ τὴν ἐπίθεση αὐτῆ) (* Ἀπὸ τὸ Χρονικὸ τοῦ Rades de Andrada)

* Ἡ «Φουεντεβεχούνα» μοιροῦμε νὰ ποῦμε πὸς εἶναι περισσότερο ἓνα ἔργο δράσης, παρὰ ἀνάλυσης χαρακτῆρων. Εἶναι ἓνα ἔργο συνόλου· ὁ πραγματικὸς πρωταγωνιστὴς εἶναι ἡ ἴδια ἡ «Φουεντεβεχούνα».

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ἔχομε μιὰ σχετικὰ καλὴ περιγραφή τῶν διαφόρων χαρακτήρων. Ἀπὸ τὴν πρώτη κι ὅλας στιγμὴ μαθαίνομε ὅτι ὁ Διοικητὴς, ποὺ γύρω του, ἢ μᾶλλον γύρω ἀπὸ τὶς κακὲς πράξεις του, χτίζεται ὅλο τὸ ἔργο, εἶναι φρίκη περιφάνη, ἐγωιστικὴ, ἀνεπτόμη καὶ αὐθάδης.

πατέρας τῆς Λαουρένθια παρουσιάζεται ὡς τρυφερός καὶ στοργικὸς πατέρας (Πρ. III) ἄνθρωπος ποὺ δὲν τοῦ λείπει τὸ χιούμορ (Πρ. II) ὅταν πειράζει τὴν Λαουρένθια σχετικὰ μὲ τὴν πρόταση τοῦ Φροντόζο. Κι ἀκόμα τοῦ Ἐστερμπάν ἦταν ἡ ἰδέα νὰ ἀπατήσουν στὸ δικαστὴ τὴ μοναδικὴ κίνη λέξη «Fuentevieja».

Οἱ τρεῖς νεαροί, ὁ Φροντόζο, ὁ Μπαρλίλτο καὶ ὁ Μέγχο διαφέρουν τελείως μεταξὺ τους.

Ὁ Φροντόζο εἶναι ὁ ἰδεαλιστής, τρελὰ ἐρωτευμένος μὲ τὴν Λαουρένθια. Σπρωγμένος ἀπὸ τὸν ἔρωτά του στέκει ἀντιμέτωπος μὲ τὸ Διοικητὴ καὶ μὲ τὸ θάρος του σώζει τὴν ἀγαπημένη του (Πρ. I).

Ὁ Μπαρλίλτο εἶναι ὁ τύπος τοῦ σνετετοῦ νέου, ἐνῶ ὁ Μέγχο, ὁ χοντρούλης καὶ καλοσυνάτος Μέγχο εἶναι ὁ ἀστειὸς τοῦ χωριοῦ. Ἡ χιονομοριστικὴ του διάθεση τὸν κάνει νὰ λέει λέξεις ὅπως «Titanicos (III) καὶ «Fuentevieja» (III). Γνώρισε τὴν σκληρότητα τοῦ Διοικητῆ (τὸν μαστιγώνουν στὴν III Πράξη) κι ὅμως διαν διηγείται τὸ περιστατικὸ αὐτὸ βρῖσκει καὶ πάλι τρῶπα νὰ μᾶς κάνει νὰ γελάσουμε. Ὅταν παρ' ὅλα τὰ βασανιστήρια ποὺ τοῦ κάνουν δὲν ὁμολογεῖ, οἱ χωρικοὶ τὸν ἐποδέχονται σὺν ἤρωα. (Πρ. III) Φαρεῖς καὶ γιορτάζουν τὴ μεγάλη ἀνακοίνωση ποὺ νοιάθουν, ἐπειδὴ ὁ Μέγχο δὲ μίλησε, γιατί ὁ Μέγχο ἀντιπροσωπεύει τοὺς ἴδιους τοὺς χωρικοὺς, ὁ Μέγχο εἶναι ἡ προσσωποποίηση τῆς Φονεντεοβεχρόνα.

Τὰ κύρια γυναικεία πρόσωπα εἶναι τρεῖς χαρούμενες καὶ χαριτωμένες χωριατοπούλες: ἡ Λαουρένθια, ἡ Γακίθθα καὶ ἡ Πασκουάλα.

Ἡ Λαουρένθια εἶναι ἡ κόρη τοῦ Ἐστερμπάν. Ὁ Διοικητὴς τὴν ἔχει βάλλει στὸ μάτι, ἀλλὰ ἡ Λαουρένθια καταφέρει καὶ τοῦ ξεφεύγει. Ὁ Λόπε ντὲ Βέγα ἀφήνοντας τὴν Λαουρένθια νὰ μᾶς μιλεῖ γιὰ τὸ πῶς περῶν τὴ μέρα τῆς

καθὼς καὶ γιὰ τὰ τρία γεύματα τῆς μέρας, βρῖσκει τὴν ἐγκαίρως νὰ μᾶς δώσει μιὰ γεύση ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ χωριοῦ. Ἀκούγοντας τὴν Λαουρένθια θαυρεῖς κι ἀναπνέουμε τὸν καθαρὸ ἀέρα τῆς ἐξοχῆς.

Μᾶς τὴν παρουσιάζει ψύχραιμη καὶ περήφανη, π.χ. ὅταν ὁ Φροντόζο τῆς ἐξομολογεῖται τὸν ἔρωτά του ἐκείνη δὲν τὸν ἐνθαρρύνει κι οὔτε τὸν ἀφίρει νὰ καταλάβει τὰ δικὰ τῆς αἰσθήματα (Πρ. I). Πάντως ἡ ἀνδρεία του τὴν κάνει ν' ἀλλάξει στάση (Πρ. II). Μιὰ ἄλλη ἐνδιαφέρουσα πλευρὰ τοῦ χαρακτήρα τῆς φαίνεται στὸν περίφημο λόγο τῆς, ὅταν ἀναμαλλιασμένη καὶ μὲ φανερά τὰ ἴχνη τῆς πάλης ποὺ προηγήθηκε μὲ τοὺς ἀπαγορευτὴς τῆς, μπαίνει στὴ Βουλή. Ἡ Πασκουάλα καὶ ἡ Γακίθθα, οἱ δύο φίλες τῆς Λαουρένθια, παρ' ὅλο ποὺ ἐπισκιάζονται ἀπὸ τὴ δυνατὴ προσωπικότητά τῆς, δὲν παύουν νὰ εἶναι δυν' ἐπίσης ἀξέολογες παρουσίες. Ἡ Πασκουάλα νοιάθει κι αὐτὴ περὶφρόνηση γιὰ τὸν Διοικητὴ (Πρ. I). Ἡ σύγκριση δὲ ποὺ κάνει μεταξὺ ἀπόφα καὶ σπουραγνιτοῦ εἶναι χαριτωμένη (Πρ. I).

Ἔχοιμε ἀκόμη δύο πρόσωπα, τὸν Φερδινάνδο καὶ τὴν Ἰσαβέλλα, τοὺς καθολικὸς μονάρχες, ποὺ ἡ παρουσία τους ἂν καὶ ἀναγκαῖα οὔτε ἐνδιαφέρουσα οὔτε καὶ οὐσιαστικὴ εἶναι, θάλεγα ὅτι ὑπάρχει μόνο γιὰ λόγους ἐντυπώσεως κατὰ σὺν εἰκόνας, παρὰ σὺν ἀνθρώπινα ὄντα.

Καὶ τὰ κύρια αὐτὰ πρόσωπα ποὺ συναντήσαμε, πλαισιώνονται ἀπὸ ἕνα σωρὸ ἄλλα· μουσικοὺς, τραγουδιστὲς στρατιῶτες, ἀξιοματόχους καὶ χωρικοὺς. Ἡ Φονεντεοβεχρόνα, εἶναι, ὅπως εἶδαμε, ἕνα ἔργο χωρὶς ἕναν συγκεκριμένο πρωταγωνιστὴ. Ὁ μόνος ἥρωας εἶναι αὐτὸς ποὺ σκότωσε τὸ Διοικητὴ. Καὶ αὐτὸς ποὺ σκότωσε τὸ Διοικητὴ εἶναι ἡ «ΦΟΥΝΤΕΟΒΕΧΟΥΝΑ»

Καίτη Κάστρο